

כתובות מט-ב

עניין: כפייה על צדקה

פרשת ראה דברים טו, י

וְלֹא תִתֵּן לוֹ וּקְרָא עָלֶיךָ אֱלֹהֵיהוּהּ וְהָיָה בְּךָ חֶטָּא: נָתַן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא יִרְעַע לְבַבְךָ בְּתִתֵּן לוֹ כִּי בְגִלְלוּ הַדָּבָר הַזֶּה יִבְרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-מַעֲשֶׂיךָ וּבְכָל מַשְׁלַח יָדְךָ: כִּי לֹא-יִחַדֵּל אֲבִיוֹן

גמ' חולין קי: ורש"י שם

להו שבקוהו דתניא כל מצות עשה שמתן שכרה בצדה אין בית דין שלמטה מוזהרין עליה אמר ליה חזינא לך דחריפת טובא אמר

שמתן שכרה בצדה. למען יאריכון ימין (שמות כ) לא לכך פירש מתן שכרה לומר אם לא תקיימנה זהו עונשו שלא תטול שכר זה: כבדא מה אתם נוהגין

ישמח משה פרשת וישב

והנה אמרו רז"ל (חולין ק"י ע"ב) כל שמתן שכרה בצידה אין בית דין של מטה מוזהרין עליה, והטעם דדי לו בהעדר השכר. ולכאורה אינו מובן דכל מצוה יש בה שכר בודאי. וצריך לומר דכל מקום שאינו מפורש אם כן שכרו בעין לא ראתה, וכן עונש המבטלה הוא בעולם הנשמות, על כן כופין דעל עניני הנפש כופין דהיא חלק אלקי ממעל, מה שאין כן במתן שכרה בצידה, והמפורש הוא בעולם הזה כפשוטו ודלא כר' יעקב, ואם כן גם עונשה אינו רק בזה, לכך אין כופין, והבן.

קול מבשר פרשת ראה

זוטא. אשריכם זורעי זכו'. רצה לומר, דהנה הצדקה המובחרת – שנותנים צדקה בעבור ציווי השי"ת, ולא מצד רחמנות הטבע באחינו בני ישראל. כמו שכתוב בחובת הלבבות: כי הוא מכויץ להנאת עצמו, לקרר מה שהוא כואב לו צרת הבירו. וכמו שפירש הקדוש מפרשיסחא זצ"ל: ולא ירע לבבך בתתך לו: **שלא תתן לזקנה מחמת רחמנות לבבך**. כי בגלל זה יברכך ה'. ובוה תירצתי קושית התוספות בחולין: רבא אכפיה לרב נתן בר אמי, ואפיק מיניה ד' מאה זוזי לצדקה. והקשו בתוספות: הא הוי מצות עשה שמתן שכרה בצידה, ואין בית דין של מטה מוזהרין עליה? ולפי הנ"ל – אתי שפיר. שמתן שכר הכתוב בתורה, לא קאי רק על מי שנתן צדקה כהנ"ל, [היינו, שנותן מחמת רחמנות – המבי"א], כמו שכתוב סמוך ליה: ולא ירע לבבך בתתך לו, [וסמוך לו: כי בגלל זה יברכך ה' – המבי"א], ולא שייך כאן בכפיה של רבא על הצדקה. [אבל רבי נתן, שבודאי נתן צדקה לשמה, ולא מחמת רחמנות הלב – שייך אצלו כפייה – המבי"א]. וזה פירוש התנא

WHATSAPP

EMAIL

PODCAST

TORAHANYTIME

ALLDAF

DAFYOMI PORTAL

KOLHALASHON